

דברי תורה לפרשת תזריע מצורע

מאת בת שבע רוט

בס"ד

דברים לפר' תזריע מצורע

ויקרא, פר' מצורע, פרק טו

(יט) ואשה פִּי־תִהְיֶה זָבָה דָם יִהְיֶה זָבָה בְּבִשְׂרָה שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנִדְתָהּ וְכָל־הַנִּגַּע בָּהּ יִטְמָא עַד־הָעֶרֶב:

(כה) ואשה פִּי־יִזוּב זֹבַב דָּמָה יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת־נִדְתָהּ אוֹ כִּי־תִזוּב עַל־נִדְתָהּ כָּל־יְמֵי זֹבַב טְמֵאתָהּ פִּימִי נִדְתָהּ תִּהְיֶה טְמֵאָה הוּא:

(כח) ואם־טָהְרָה מִזֹּבָה וְסִפְרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחַר תִּטְהַר:

(כט) וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִקַּח־לָהּ שְׁתֵּי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בָנִי יוֹנָה וְהִבִּיֵּאתָ אוֹתָם אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

(ל) וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶת־הָאֶחָד חֹטָאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה וְכִפֹּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן לְפָנַי יִקְוֶה מִזֹּב טְמֵאתָהּ:

פסוקים אלו, בפר' מצורע, הם המקור לרוב הלכות טהרת המשפחה

הפסוקים מתייחסים לשתי תקופות זמן שבהן אשה רואה דם:
האחת כאשר היא רואה בעת־נְדָתָה (בין אם תראה יום אחד, או שבעה ימים), שְׁבַעַת יָמִים תְּהִיָּה בְּנְדָתָה.
השנייה כאשר היא רואה בזמן שהוא לא עת־נְדָתָה. הלכה למשה מסיני שאלו 11 יום שאחר שבעת ימי הנדה¹.

מדאורייתא, נדה שפסקה לראות דם בסוף שבעת הימים יכולה לטבול בליל שמיני לראייתה.
הזבה, אם ראתה דם, יום, או יומיים, שומרת יום של נקיים וטובלת ואם ראתה שלושה ימים, או יותר, סופרת שבעה ימים נקיים, טובלת ולמחרת מביאה קרבן חטאת ועולה.

נחלקו מפרשי הגמרא כיצד לחשב את ימי הנדה והזבה². לפי שיטת רש"י והרמב"ן עת־נְדָתָה הוא הזמן הקבוע שלה לראות דם – הדימום הטבעי והבריא, שבעה ימים אלו הן זמן הנדה. דם שתראה באחד עשר הימים שאח"כ, דם שאיננו צפוי, הוא דם זיבה. אחרי שעברו 11 יום אלו כל דם שתראה שוב הוא דם נדה.

אם היא זבה רק אחרי שסופרת שבעה נקיים מתחילה ספירה החדשה (7 ימי נדה ו-11 ימי זבה).

שיטת הרמב"ם שונה. מרגע שאשה מקבלת את הוסת בפעם הראשונה היא מחשבת לעתיד את ימי הנדה והזבה. בפעם הבאה שתראה דם, אם יהיה זה בימי הנדה הרי היא נדה ואם יהיה זה בימי הזיבה הרי היא זבה.

אנו רואים מהסוגיות בגמרא הדנות באשה שטעתה בחשבון ימי הנדה והזבה ורוצה לטבול, שצריכה להיות בקיאות רבה בהלכות הקשורות לסוגיות אלו כדי לוודא שטבילתה תהיה בזמן הנכון ותטהר אותה לטהרות, לבית המקדש ולבעלה. אשה שטעתה בספירתה הייתה חייבת להתייעץ עם תלמידי חכמים כדי לדעת מתי תוכל לטבול.

כאשר חרב בית המקדש השני, התחילה הגלות הקשה והתרגשו על עמינו צרות רבות, לנשים לא היתה אפשרות להתייעץ עם תלמידי חכמים. הגמרא מעידה שהבקיאות של גדולי חכמי ישראל ובבל בהלכות הקשורות להלכות נדה וזבה, התמעטה³. בתקופת ר' זירא, דור שלישי של האמוראים, קיבלו על עצמן בנות ישראל לשבת על כל טיפה של דם 7 נקיים⁴. קבלה זו מהווה מעטפת לכל האפשרויות של נדה וזבה ומבטיחה שכאשר אשה טובלת היא מותרת בוודאות לבעלה.

הגמרא במס' ברכות ל"א/א מעידה בשמו של אב"י שהלכה זו שבנות ישראל יושבות על כל טיפה של דם שבעה נקיים, הינה הלכה פסוקה שאין עוררין עליה⁵.

בכמה מילים אני רוצה להביא היבט נוסף לפסוקים אלו.

¹ נדה דף עב/ב

² בית יוסף יורה דעה קפג

³ נדה דף כ"ב

⁴ נדה דף ס"א

⁵ דרש רבא: מאי דכתיב (קהלת יב יב) וְיִתֵּר מִהֶמָּה בְּנֵי הַזֶּהָר עֲשׂוֹת סְפָרִים הֶרְבֵּה וְגו'. בני! הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה. שדברי תורה יש בהן עשה ולא תעשה [רש"י: יש בהן שאין בהם חיוב מיתה, אבל דברי סופרים - חייבין מיתה על כולן, כדכתיב (קהלת י' ח'): וּפְרָץ גִּדְרֵי יִשְׁכְּנֵנוּ נֶחֱשׁ:], ודברי סופרים - כל העובר על דברי סופרים חייב מיתה.

המחזור החדשי, בעת-נדדתה, מספר לנו על מערכת פלאית של יצירת חיים חדשים הרוחשת בתוכנו, הנשים. מדי חודש בחודשו הגוף מזכיר לנו את הכמיהה הפנימית לזוגיות ולאימהות, חוה היא אֵם כְּלִי-חַי. הדמום הלא-צפוי, בְּלא עֵת-נְדָדְתָה, מאותת לנו, קורא לנו לברר ולחפש מדוע הופיע דימום זה, האם בגלל חולשה גופנית, תזונה לא נכונה, אולי לחצים ומתח, או התרגשות? הוא מעורר אותנו לחשוב במה ואיך אפשר לטפל, לתקן, לחזק, להרגיע וכו'.

למעשה אפשר להבין מפסוקי התורה המחלקים בין נדה וזבה שישנה הדרכה להקשבה לגוף, לתשומת לב האם זו נידות או זיבות, האם ישנה קביעות או לא במחזוריות. אם זו זיבות, מה הסיבה להופעתה הבלתי צפויה, האם זו חולשה גופנית, אולי בעיות הורמונליות, או פיזיולוגיות, או שמא אלו קשיים רגשיים, לחצים או מתחים. הקשבה עצמית ומודעות למכלול התהליכים הפיזיולוגיים וההורמונליים שלנו כנשים יכולה להביא לבירור עמוק ומתמיד בפעילות היומיומית והייעודית שלנו כאשה יהודייה, בזוגיות, במשפחה, בעבודה וכאשת חברה.

ד"ר כריסטיאן נורת'רופ, ארה"ב (לונג איילנד), רופאת נשים כותבת בספרה 'גופה של אשה תבונתה של אשה', על מחקרים שהראו עד כמה מצבים רגשיים, מתחים ולחצים מבית ומחוץ משפיעים על התפקוד הפיזיולוגי של הגוף ובעיקר על המערכת הפיזיולוגית וההורמונלית של האשה. לדעתה תשומת הלב של האשה למחזוריות הטבעית שלה ונתינת זמן ומקום לשינויים בגופה שלה, הריון, לידה הנקה וכו' יפתרו הרבה מהבעיות הגניקולוגיות של הנשים. היא כותבת בספרה שההתבוננות, ההקשבה והמודעות לגוף הם הבסיס לבריאות התפתחות, החלמה וצמיחה של האשה.

התקופה שלנו פתחה לנשים מרחב גדול של עיסוקים בכל התחומים. בלי משים הנשים מוצאות את עצמן כורעות תחת עומס המטלות, לחצים ומתחים המקשים עליהן להגדיר לעצמן מה מתאים להן, מה עדיף, מתי ובאיזה מינון. הקשבה פנימית ומודעות מאפשרות להתחבר לעצמנו, לתת מקום לאמת הפנימית שלנו ומתוך כך לבנות את סדר העדיפויות שלנו בחיים. הקשבה ומודעות מאפשרות התבוננות, השתחררות מחסמים, התפתחות אישית אמיתית וחיבור בין גוף לנפש.

אפשר לראות את הפסוקים על נדה וזבה כטומנים בחובן את סיפור הוויתור של האשה.